

نقدها و تحلیل‌ها در مورد واژه به واژه بیابیه لوزان بسیار مطرح شده است اما تنها پاراگرافی که به‌صورت کامل مورد نقد منتقدان قرار گرفته شاید این پاراگراف باشد:

«مجموعه تدابیری برای نظارت بر اجرای مفاد برجام شامل کد اصلاحی ۳.۱ و اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی مورد توافق واقع شده است.
آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از فناوری‌های مدرن نظارتی استفاده خواهد کرد و از دسترسی‌های توافقی شده بیشتری از جمله به منظور روشن کردن موضوعات گذشته و حال بر خوردار خواهد شد»

پاراگرافی که به‌صورت کامل، بحث نظارت‌های پذیرفته‌شده در توافق را مورد بررسی قرار می‌دهد و بعد از مساله تحریم‌ها، امروز بیشترین حرف و حدیث‌ها را به خود اختصاص داده است. اما

به راستی مساله «نظارت متعارف» و «نظارت غیرمتعارف» در مساله هسته‌ای به چه شکل است و سابقه ایران درباره آن چگونه است؟
مطلب زیر تلاش دارد به حل‌اجی این مساله بپردازد.

تلاش دانشمندان فیزیک هسته‌ای کشورمان در سال ۸۰ ثمر داد و ایران توانست به قسمتی از فناوری‌های هسته‌ای دست یابد اما غربی‌ها که مخالف روند پیشرفت ایران بودند ادعا کردند ایران تلاش می‌کند به بمب اتم دست یابد؛ ادعایی که اولین بار توسط

منافقین در مرداد ۸۱ مطرح شد و موج رسانه‌های غربی علیه فعالیت صلح‌آمیز هسته‌ای به راه افتاد. در همان ایام نیز وزیران خارجه ۳ کشور انگلیس، فرانسه و آلمان به وزیر خارجه ایران برای پذیرش پروتکل الحاقی نامه نوشتند. پس از پاسخ جمهوری اسلامی مبنی بر عدم فعالیت‌های غیرصلح‌آمیز هسته‌ای، اگرچه اروپایی‌ها ادله‌ای بر فعالیت‌های غیرصلح‌آمیز پیدا نکردند اما قطعنامه‌ای را به شورای حکام بردند تا ایران را محکوم کنند. در این باره «توماس پیکرینگ» دستیار سابق وزارت خارجه آمریکا می‌گوید: «نگاه ما آن موقع این بود که ایران اصلا برای چه باید برنامه هسته‌ای داشته باشد؟ باید هر کاری می‌توانستیم می‌کردیم تا ایران به آنچه ما به آن تکنولوژی‌های حساس و

های‌تک می‌گویم دسترسی

پیدا نکند؛ تکنولوژی

حساس شامل غنی‌سازی

و بازرآوری.»

اگرچه ایران

نظارت‌های نامتعارف از آغاز برنامه هسته‌ای تاکنون چه آسیب‌هایی به کشور وارد کرده است؟

داستان نظارت

■ امیرعلی جهاندار ■

آمریکایی‌هایی‌خواستند کوتاه بایند و خواسته‌ها و پیشنهادات اروپا را بپذیرند.»

اگرچه بازرسی‌ها هیچ چیز را نشان نداد اما بهانه جدیدی از سوی آمریکایی‌ها مطرح شد؛ بازرسی از پارچین، یکی از مراکز نظامی کشور. چند ماه جنجال بر سر فعالیت‌های هسته‌ای ایران در پارچین منجر به بازرسی از آن شد اما آنچه آنها به‌عنوان آزمایشگاه هسته‌ای نامیده بودند، یک انبار و یک توالت بود! شاید جالب‌ترین گزاره از این توالت را شبکه خبری تلویزیون «رشا تودی» عنوان کرد و گفت: «آنچه به آن مشکوک بودند یک انبار و توالت بوده. اگر سیاسی‌بازی‌ها درباره پرونده هسته‌ای ایران پایان یابد، شاید این اتفاقات نیز دیگر نیفتند. یک توالت ماه‌ها دنیا را درگیر کرد!»

این را جامعه علمی آمریکا هم فهمیده بود که مشکل کاخ‌سفید با برنامه هسته‌ای نیست بلکه با خود ایران است؛ گزاره‌هایی که «هیلاری من لورت» استاد دانشگاه امریکن یونیورسیتی درباره آن گفت: «از همان ابتدا که موضوع هسته‌ای ایران مطرح شد من هیچ مدرکی پیدا نکرده‌ام که یک برنامه تولید سلاح هسته‌ای را نشان دهد. هیچ برنامه‌ای وجود ندارد که چنین هدفی را دنبال کند. نه من چنین چیزی دیدم‌ و نه هیچ‌کس دیگر تاکنون مدرکی دال بر وجود برنامه هسته‌ای برای دستیابی به سلاح اتمی دیده است.» و پروفیسور «راندی شکسپیر» استاد دانشگاه کمبریج بهانه اصلی را له کردن استقلال ایران می‌داند و می‌گوید: «فکر می‌کنم ماجرا واقعا برنامه اتمی ایران نیست، بلکه ماجرا در حقیقت تلاش برای له کردن استقلال ایران است.»

سال‌های ۸۲ و ۸۳ طی شد و ایران به دلیل نقض عهده‌های مکرر آمریکایی و متخاندن دوباره فعالیت‌های صلح‌آمیزش را از سر گرفت البته تحت نظارت و بازرسی‌های معمول آژانس بین‌المللی انرژی اتمی. طی این سال‌ها نیز هیچ سندی مبنی بر فعالیت غیرصلح‌آمیز در تاسیسات هسته‌ای کشورمان کشف نشد. این را «جیمز کلایپر» رئیس اداره اطلاعات ملی

آمریکا در گزارش سالانه خود به کنگره در سال ۲۰۱۳ اعلام کرد و ذیل آن افزود: «گزارش ۱۶ نهاد اطلاعاتی و جاسوسی آمریکایی حاکی از آن است که فعالیت‌های هسته‌ای ایران دست‌کم از سال ۲۰۰۳ تاکنون هدف نظامی نداشته است.» با این وجود اما همچنان مساله چگونگی نظارت و بازرسی از فعالیت‌های هسته‌ای ایران از موارد اختلافی میان دو طرف مناقشه است. در این زمینه در بیانیه مطبوعاتی لوزان اینچنین آمده است: «مجموعه تدابیری برای نظارت بر اجرای مفاد برجام شامل کد اصلاحی ۳.۱ و اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی مورد توافق واقع شده است. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از فناوری‌های مدرن نظارتی استفاده خواهد کرد و دسترسی‌های توافق‌شده بیشتری از جمله به منظور روشن کردن موضوعات گذشته و حال برخوردار خواهد شد.»

اکنون آمریکایی‌ها می‌گویند براساس این بیانیه و در صورت توافق نهایی، نظارت‌ها بر ایران افزایش خواهد یافت؛ نظارت بر همه فعالیت‌های هسته‌ای و به ادعای طرف مقابل، مرتبط با فعالیت‌های هسته‌ای، در همه زمان‌ها و همه مکان‌ها. نظارت‌هایی که بسیار متفاوت از نظارت‌های سازمان بین‌المللی انرژی اتمی است. «جف راتکه» سخنگوی وزارت خارجه آمریکا می‌گوید: «به نظر من ۲ نکته مهم در اینجا وجود دارد. رژیم شفافیت که در حال اعمال شدن است گسترده‌ترین رژیم شفافیت در اینگونه مذاکرات تاکنون بوده است. در واقع ما روی روندی توافق کردیم که براساس آن دسترسی زمانی فراهم خواهد شد که آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بخواهد. این آژانس بین‌المللی انرژی اتمی است که همه عناصر هسته‌ای این توافقنامه را راستی‌آزمایی خواهد کرد.»

«ارنست مونیز» وزیر انرژی آمریکا در تکمیل اظهارات راتکه می‌افزاید: «این بی‌سابقه است. از معادن اورانیوم و تمام مسیر تا تاسیسات نهایی تحت نظارت خواهد بود. نظارت بر زنجیره تامین تعهد ۲۵ ساله است و تعهد ۱۰ و ۱۵ ساله

نظارت‌های نامتعارف از آغاز برنامه هسته‌ای تاکنون چه آسیب‌هایی به کشور وارد کرده است؟

نیست. بنابراین ما فکر می‌کنیم دسترسی برای شفافیت به صورت بی‌سابقه است و پروتکل الحاقی نمونه‌ای از توافق دائم ما در مذاکرات است.» «جاش ارنست» سخنگوی کاخ سفید از سرزده‌ترین بازرسی‌ها سخن می‌گوید و می‌افزاید: «ما به صورت علنی و محرمانه گفته‌ایم آمریکا و جامعه بین‌المللی هرگز نمی‌خواهد به ایرانی‌ها اعتماد کند. آنچه پرزیدنت اوباما گفته باید بخشی از هر نوع توافق هسته‌ای باشد. این سرزده‌ترین بازرسی‌هایی است که تاکنون بر برنامه هسته‌ای یک کشور اعمال شده.» و «لیندسی گراهام» نماینده کنگره آمریکا می‌گوید: «بازرسی در همه مکان‌ها و همه زمان‌ها و بازرسی از تاسیسات نظامی و غیرنظامی انجام می‌شود.»

موضوع نظارت شاید مهم‌ترین مساله‌ای است که در کنگره، دموکرات و جمهوری‌خواه نمی‌شناسند و هر دو طرف بر آن تاکید دارند. «رابرت منندز» می‌گوید: «اگر یک توافقنامه نهایی وجود داشته باشد که در آن الزام به بازرسی از هر مکانی و در هر زمانی وجود نداشته باشد، آنگاه سنا با این توافقنامه همراه نخواهد شد.» و گراهام می‌گوید: «اگر بازرسی از همه مکان‌ها و همه زمان‌ها در کار نباشد، هیچ دموکرات یا جمهوری‌خواهی اجازه نخواهد داد این توافقنامه الزام‌آور شود.»

آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز که همواره هماهنگ با آمریکا درباره پرونده هسته‌ای کشورمان موضع‌گیری کرده است، بر نظارت گسترده بر فعالیت‌های ایران تاکید کرده است. آمانو در مصاحبه با آسوشیندپرس می‌گوید: «ایران باید جزئیات بیشتری را اعلام کند و باید این جزئیات را هر ۳ ماه یک بار به‌روزرسانی کند و اگر آژانس هرگونه مورد عدم تطابق در این گزارش‌ها مشاهده کرد و مشکوک بود می‌تواند خواستار دسترسی به سایت‌ها و مکان‌های مورد نظر خود شود. آژانس در حال حاضر خواستار دسترسی به سایتی مشخصی در پارچین شده است. ما فکر می‌کنیم براساس چارچوب‌های قبلی و کنونی راستی‌آزمایی، آژانس قادر نبوده است فعالیت‌های

راستی‌آزمایی خود را به نحوی قابل قبول و کافی صورت دهد و بعد از این بی‌ام دی، قطعاً اعمال خواهد شد.» در کنار عهدشکنی‌های فراوان آمریکا، مواضع آنها مبنی بر لغو نکردن همه تحریم‌ها، تلاش آنها برای از بین بردن دستاوردهای ارزشمند هسته‌ای کشورمان، محدود کردن تحقیق و توسعه داش هسته‌ای و حال تاکید آنها بر اعمال نظارت‌های غیرمتعارف در توافق هسته‌ای، نگرانی‌های جدی‌ای را نسبت به انگیزه‌ها و اهداف آنها در مذاکرات هسته‌ای ایجاد کرده است.

اما این طرف مذاکرات نظرها متفاوت است. خاتم افخم، سخنگوی دستگاه دیپلماسی در اظهارنظری صریح اعلام کرد: «در بحث بازرسی‌ها آنچه مسلم است اینکه ایران نمی‌پذیرد مشمول یک نظام غیرمتعارف بازرسی شود. باید مطابق یک عضو آن‌بی‌تی و مقرراتی که سایر اعضا از آن بهره‌مندند با ایران رفتار شود. ما نمی‌پذیریم یک قاعده استثنا باشیم و این را به‌عنوان موضع صریح به طرف‌های مذاکره‌کننده اعلام کرده‌ایم.»

صالحی، رئیس سازمان انرژی اتمی نیز بیان کرده است: «خطوط قرمزی که تعیین شده این است که ما باید حق غنی‌سازی اورانیوم را داشته باشیم، راکتور آب سنگین اراک ماهیتش را حفظ کند، تحقیق و توسعه باید بماند و نشاط آن برقرار باشد، ما کشور استثنایی در امر بازرسی‌ها و دسترسی‌ها نداریم و به‌صورت استثنایی با ما برخورد نکنند.»

نظارت غیرمتعارف تاکنون ضرره‌ای بی‌سابقه‌ای به ایران وارد کرده که مهم‌ترین آنها از دست دادن دانشمندان هسته‌ای کشور بوده است؛ زمانی که لیست این دانشمندان از طریق سازمان بین‌المللی انرژی اتمی بعد از این نظارت‌ها به دست سرویس‌های جاسوسی غرب افتاد. همین مساله باعث شده است حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، رهبر حکیم انقلاب اسلامی در این مساله صریحا وارد شوند و در دیدار با مداحان اعلام کنند: «هیچ شیوه نظارتی غیرمتعارف که جمهوری اسلامی را به یک کشور اختصاصی از دست نظارت تبدیل می‌کند، به‌هیچ‌وجه مورد قبول نیست. همین نظارت‌های متعارفی که در همه دنیا معمول است، اینجا هم همان نظارت‌ها [باشد] و نه بیشتر.»

تقویم تاریخ

بستری شدن حضرت امام خمینی (ره)

در بیمارستان (۱۳۶۸ ش)

با آشکار شدن علام خونریزی در دستگاه گوارش امام خمینی(ره) در بیست و هشتم اردیبهشت ۱۳۶۸، بیماری ایشان که به تازگی عود کرده بود، حادثر شد. در این زمان فعالیت‌های شانه‌روزی تیم پزشکی ویژه آغاز شد و معظم‌له ۳۱ اردیبهشت، جهت انجام عمل جراحی، به بیمارستان انتقال یافتند. پس از انجام عمل جراحی روی دستگاه گوارش ایشان، مجالس نبایش در مساجد سراسر کشور برای شفا ی ایشان برگزار شد و مردم برای سلامتی ایشان دعا کردند. در نهایت در حالی که پزشکان، تمام تلاش خود را برای بهبود وضعیت جسمانی حضرت امام به کار بسته بودند، روح بلند و ملکوتی ایشان در شامگاه ۱۳ خرداد ۶۸ در ملکوت اعلی پیوست و عاشقانش را به سوگ نشاند.

■ ■ ■

تولد «خواجه عبدالله انصاری»

(۳۹۶ ق)

خواجه عبدالله انصاری هروی بی‌بی منصور که نسبش با ۶ واسطه به ابویوب انصاری، صحابی پیامبر(ص) می‌رسد، از عرفا و بزرگان صوفیه است. وی که به شیخ‌الاسلام معروف است در اواخر قرن چهارم در هرات به دنیا آمد. خواجه از ۹ سالگی شعر می‌گفت و سپس برای خدمت به اسلام، مسافرت کرد. او شعر پارسی و عربی را نیکو می‌سرود و در جوانی در علوم دینی و حفظ اشعار عرب، مشهور بود. همچنین وی در حدیث و فقه مهارت داشت و در تصوف دارای مقامی عالی است. محل اقامتش، بیشتر در هرات بود و در آنجا تا پایان عمر به تعلیم و ارشاد اشتغال داشت. وی دارای حافظه‌ای قوی و استعدادی بالا بوده است. بیشتر شهرت خواجه عبدالله انصاری به جهت رسالات و کتب مشهوری است که آنها را نگاشته که تفسیر قرآن، کنز‌السالکین، رساله دل و جان، اُسُ الثرید، انوار التَّحقیق، شمس المجالس، منازل السائرین و مناجات فارسی از آن جمله‌اند. خواجه عبدالله انصاری در سال ۴۸۱ ق در ۸۵ سالگی درگذشت.

■ ■ ■

آزمایش اولین بمب هیدروژنی آمریکا(۱۹۵۴م)

پس از دستیابی ایالات متحده آمریکا به بمب هسته‌ای و به کارگیری آن در شهرهای هیروشیما و ناگازاکی ژاپن در جریان جنگ دوم جهانی و قتل عام صدها هزار نفر توسط آن، این بار در اوایل دهه ۱۹۵۰ دانشمندان آمریکایی برای ساختن بمب هیدروژنی تلاش می‌کردند. قدرت انهدمی این بمب، به در جات بیشتر از بمب هسته‌ای بود. آزمایش‌های اولیه این بمب در سال ۱۹۵۲ صورت گرفت اما در ۲۱ مه ۱۹۵۶، اولین بمب هیدروژنی آمریکا در جزیره بی‌کینی واقع در فیلیپوس اطلس آزمایش شد. قدرت این بمب برابر با ۱۰ میلیون تن ماده منفجره تی‌ان‌تی بود و انفجار آن، انهدام وسیع و غیرقابل باوری ایجاد کرد. با افتشای خیر آزمایش منفجره تی‌ان‌تی بود و انفجار آن، انهدام وسیع و غیرقابل باوری ایجاد کرد. با افتشای خیر آزمایش این بمب هیدروژنی، مردم در سراسر عالم به اعتراض علیه آن برخاستند و خواهان جلوگیری از ادامه این آزمایش‌ها شدند. در این میان حتی دانشمندانی نظیر آلبرت اینشتین نیز جهانبان را علیه خطرات برگبار سلاح‌های هسته‌ای آگاه کردند.هرچند در سال‌های بعد مبارزه برای خلع سلاح هسته‌ای در جهان آغاز و قراردادهایی نیز در این زمینه منعقد شد، با این حال تولید این سلاح‌ها متوقف نشد و قدرت‌های بزرگ، بدون توجه به تهدیدات این سلاح‌ها برای جامعه بشری، به ساخت آن ادامه دادند.

■ ■ ■

زادروز افلاطون، فیلسوف بزرگ یونان باستان

افلاطون، اندیشمند بزرگ یونان باستان در چنین روزی از سال ۴۲۷ پیش از میلاد متولد شد. اندیشه‌های افلاطون بیش از هر فیلسوف عهد باستان در شکل گرفتن افکار اندیشمندان قرون جدید و معاصر نفوذ داشته است. افلاطون، شاگرد سقراط و معلم ارسطو و بنیادگذار آکادمی – مدرسه علوم، فلسفه و ادبیات – بود. آثار او به‌صورت تفت و شنود (مناطره) است که از میان معروف‌ترینشان به‌ترتیب می‌توان به «جمهوری»، «پوزش» و همچنین «ذات عدالت» اشاره کرد. افلاطون روی مدیریت شایسته و استفاده بهینه یک جامعه از دانش، استعداد، لیاقت و مهارت اعضای خود تاکید و سفارش بسیار کرده است. مرگ افلاطون، سرنجام در سال ۳۴۷ پیش از میلاد، در سن ۷۴ سالگی به وقوع پیوست.